

Nr 230.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen; given Stockholms slott den 9 november 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att varuskatten å choklad och konfityrer skall sänkas från 80 till 60 procent av varans beskattningsvärde. Sänkningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1952.

F ö r s l a g
till
**förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den
25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen.**

Härigenom förordnas, att den vid förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt fogade förteckningen över varor, för vilka varuskatt skall erläggas,¹ skall erhålla den ändrade lydelse som framgår av härvid fogad bilaga.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952.

Bilaga.

Förteckning
över
varor, för vilka varuskatt skall erläggas,
i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning hänförliga till nedanstående
statistiska nummer

Statistiskt nr	V a r u s l a g	Skattesats, procent av beskattnings- värdet
ur 298—302	Choklad- och konfityrvaror, hänförliga till följande varugrupper: choklad eller — — — eller sötningsmedel; ----- glaserade eller — — — växtdelar eller er- sättningsmedel härför; med socker — — — av läskedrycker glass..... <i>Anm. till ur stat. nr 298—302.</i> Bestämmelserna i — — — av glass. ----- -----	 60 ² 60

¹ Senaste lydelse av förteckningen, se 1951: 213.

² Skattesatsen har från och med den 1 december 1950 utgjort 80 procent.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
9 november 1951.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om *sänkning av varuskatten å choklad- och konfityrvaror* samt anför därvid följande.

I förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt stadgas, att för vissa varor — angivna i en vid förordningen fogad varuförteckning — skall varuskatt utgå, där varorna tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införas till riket. Varuskatten utgår med i varuförteckningen angivet procenttal av varans beskattningsvärde, vilket är lika med det pris, som den skattskyldige i allmänhet betingar sig för varan vid försäljning till detaljhandlare eller, i fall där försäljning till detaljhandlare icke bedrivs, det pris, som den skattskyldige kan antagas ha betingat sig, därest sådan försäljning skett; och i intetdera fallet skall varuskatten inberäknas i priset. Enligt nyssnämnda varuförteckning skall varuskatt utgå för bl. a. choklad- och konfityrvaror. Skattesatsen för dessa varor, som ursprungligen utgjorde 40 procent av beskattningsvärdet, höjdes enligt förordningen den 27 februari 1948, nr 66, till 60 procent och enligt förordningen den 17 november 1950, nr 574, till 80 procent; skattesatsen för glass, som jämväl inrangeras under begreppet choklad- och konfityrvaror, bibehölls dock vid 60 procent. Höjningarna trädde i kraft den 1 mars 1948 respektive den 1 december 1950 (ang. senaste höjningen jfr prop 255/1950 och bevillningsutskottets betänkande nr 63/1950).

I efterföljande sammanställning har upptagits den influtna uppborlden av skatten å choklad- och konfityrvaror (med undantag av glass) under budgetåren 1944/45—1950/51.

Budgetår	Influten skatt milj. kr.
1944/45	60,92
1945/46	59,44
1946/47	61,13
1947/48	75,36
1948/49	113,78
1949/50	100,36
1950/51	105,46

I riksstaten för nu löpande budgetår har varuskatten å choklad- och konfityrvaror (exklusive glass) beräknats till 135 milj. kronor. I skrivelse till riksräkenskapsverket den 9 november 1951 har kontrollstyrelsen med ledning av nu tillgängliga uppgifter angående uppbörden beräknat skatteintäkten för budgetåret 1951/52 till 104 miljoner kronor.

I skilda till finansdepartementet inkomna skrivelser ha Svenska konditorföreningen, Svenska choklad- och konfektyrfabrikantföreningen u. p. a., Sveriges frukt- och konfektyrhandlareförbund samt Sveriges konditorförening framställt yrkanden om sänkning av varuskatten å choklad- och konfityrvaror. Svenska choklad- och konfektyrfabrikantföreningen u. p. a. har påyrkat en väsentlig nedsättning av skatten. Enligt föreningens mening skulle en skattesats av 40 procent kunna antagas komma att giva staten samma skatteintäkt som för närvarande. Svenska konditorföreningen och Sveriges konditorförening ha hemställt om sänkning av skatten till 50 respektive 40 procent av beskattningsvärdet. Sveriges frukt- och konfektyrhandlareförbund har icke siffermässigt angivit storleken av den av förbundet ifrågasatta nedsättningen.

Svenska konditorföreningen har uttalat den uppfattningen att skatteintäkterna skulle komma att stiga, därest skattesatsen sänktes. Av till föreningen inkomna rapporter från olika delar av landet framginge, att försäljningen sjunkit med icke mindre än 75 procent, varigenom företagen orsakats avsevärd förlust i stället för att erhålla skäligen vinst.

Svenska choklad- och konfektyrfabrikantföreningen u. p. a. har bl. a. anfört:

Den svenska chokladindustrien befinner sig för närvarande i ett mycket bekymmersamt läge. Såsom framgår av den bifogade promemorian ha de senast vidtagna höjningarna av varuskatten på choklad- och konfektyrvaror medfört en katastrofal minskning av konsumtionen. Denna har sålunda sjunkit från ca 50 000 ton till ca 35 000 ton per år. Genom den nu inträffade kraftiga konsumtionsminskningen har chokladtillverkningen, som aldrig varit särskilt räntabel, nu vid de flesta företag blivit förlustbringande. Ett antal mindre tillverkare ha på grund av de rådande förhållandena redan sett sig nödsakade att helt nedlägga driften. Av sju företag inom branschen, representerande ca 70 % av den totala försäljningen, uppvisa ej mindre än sex företag ren förlust för första halvåret 1951. Vid det sjunde företaget redovisas visserligen icke förlust men dess räntabilitet har mycket starkt försämrats i förhållande till föregående år.

Såsom av propositionen nr 255 till 1950 års riksdag framgår, motiverades den i propositionen föreslagna höjningen av skatten å spritdrycker, malt-drycker, läskedrycker samt choklad- och konfektyrvaror med behovet av ytterligare statsinkomster. Av de i promemorian framlagda uppgifterna ådagalägges klart, att detta syfte icke uppnåtts vad angår choklad- och konfektyrvaror. På grund av nedgång i konsumtionen kunna skatteintäkterna för tiden 1 december 1950—30 november 1951, vilka beräknas till 140 milj. kronor, antagas stanna vid omkring 110 milj. kronor. Med en lägre skattesats skulle denna nedgång av konsumtionen säkerligen icke ha

uppkommit och samma eller högre skatteintäkt skulle ha uppnåtts. Statsfinansiella skäl kunna tydligen icke åberopas för ett bibehållande av den nuvarande skattesatsen. Försöket att genom den senaste skattes kärpningen frampressa ökade skatteinkomster har misslyckats.

Föreningen vill dessutom framhålla, att någon nedskärning av icke oundgängligen nödvändig konsumtion ej heller kommit till stånd genom skattehöjningarna. Konsumenterna ha i stället övergått till ökad konsumtion av obeskattade finare bakverk m. m., delvis tillverkade av samma ingredienser som de skattepliktiga varorna. Denna förändring av konsumtionen är den enda positiva effekten av skattes kärpningen.

Vid bedömande av lämpligheten att bibehålla den nuvarande skattesatsen å 80 % synas ock de praktiska tillämpningssvårigheter, som äro förbundna med förevarande beskattningsform, förtjäna särskilt beaktande. Det ligger i sakens natur, att ju högre skattesatsen är, desto större blir frestelsen för tillverkare, vilkas redovisning svårligen tillfredsställande kan kontrolleras, att undandraga sig beskattningen. De i ovanberörda promemoria lämnade uppgifterna angående nytillkomna tillverkare, vilka icke fullgjort föreskriven anmälningsskyldighet, äro belysande för de med kontrollen förenade svårigheterna och den ökade tendensen till skatteundandragande.

Föreningen hemställer i underdånighet att Kungl. Maj:t snarast möjligt för riksdagen måtte framlägga förslag till väsentlig nedsättning av varuskatten å choklad- och konfektyrvaror. En å det nuvarande beskattningsvärdet beräknad skattesats av 40 % torde med hänsyn till den konsumtionsökning en dylik skattelindring kan antagas medföra i stort sett komma att giva statsverket samma inkomster som för närvarande.

Ur den i skrivelsen åberopade promemorian inhämtas bland annat följande. Av allt att döma hade nedgången i konsumtionen av choklad och konfityrer berott på att allmänheten överflyttat sina inköp till andra liknande varor. Det funnes icke orsak antaga, att den exceptionellt starka nedgången i konsumtionen, som inträtt sedan skatten höjdes till 80 %, orsakats av andra faktorer. Råvaruprisstegringar hade visserligen måst genomföras samtidigt med skattehöjningen, men dessa uppginge dock endast till ca 20 %, d. v. s. icke mer än vad priserna i genomsnitt ökat på andra konsumtionsvaror det sista året. — I promemorian uttalas vidare att även ur allmänna synpunkter allvarliga anmärkningar kunde riktas mot chokladskatten. Svårighet föreläge sålunda att draga en bestämd gräns mellan varor som skulle beskattas och varor som vore fria från skatt. Vad som i många fall avgjorde, om en produkt skulle beskattas, syntes sålunda icke vara, vad den vore tillverkad av, utan i vad slags butik den såldes, resp. på vad sätt den förtärdes. Många obeskattade konditorivaror vore således tillverkade av samma ingredienser som beskattade konfityrvaror. Genom att man icke kunde komma ifrån att betala återförsäljarna rabatt även på skattebeloppet, kostade chokladskatten dessutom allmänheten 30 å 35 milj. kronor per år i indrivningskostnader. — De senaste skattehöjningarna hade även medfört att antalet lagöverträdelser starkt ökat. Av från kontrollstyrelsen inhämtade uppgifter framginge, att styrelsen under budgetåret 1947/48 föranstaltat om åtal mot tillverkare i 8 fall ävensom att antalet nytillkomna tillverkare, som icke fullgjort föreskriven anmälningsskyldighet till styrelsen, uppginge till 31.

Motsvarande siffror för budgetåret 1950/51 vore 40 samt 123. — Beträffande storleken av de skatteintäkter, som torde kunna påräknas därest skattesatsen fastställdes till 40 % av beskattningsvärdet, anföres slutligen i promemorian.

På samma sätt som de genom beskattningen höjda priserna medfört att allmänheten starkt minskat sin konsumtion, skulle i nuvarande läge en skattesänkning och därmed följande lägre priser, leda till betydligt ökade köp. Erfarenheterna från tidigare prissänkningar inom branschen visa, att den psykologiska effekten av prissänkningar är betydligt starkare än man i regel tror. Den medför ofta starka kvantitativa omsättningsökningar.

Med all sannolikhet skulle en sänkning av varuskatten på choklad och konfityrvaror verka på samma sätt. Hur stor ökningen kan bli vid en viss sänkning av skatten, är givetvis svårt att närmare bedöma. En viss ledning giver dock utvecklingen av konsumtionen de senaste åren. Enligt jordbruksnämndens beräkningar har konsumtionen av choklad och konfityrer de fyra senaste åren uppgått till följande värde.

1947	ca 377 milj. kronor
1948	» 421 » »
1949	» 396 » »
1950	» 415 » »

Konsumtionen för innevarande år kan med ledning av utvecklingen hittills uppskattas till ett värde av ca 350 milj. kronor. Om icke varuskatten höjts den 1/12 1950, skulle chokladpriserna ha stigit ungefär lika mycket som övriga konsumtionsvaror, ca 20 %. En i år oförändrad kvantitativ konsumtion skulle, om man tar hänsyn till att sannolikt ca 20 milj. kronor av 1950 års ovan redovisade omsättning berott på lagerökning till följd av sista skattehöjningen, således ha haft ett värde av ca 475 milj. kronor. Om samma tendens till någon konsumtionsminskning, som gjort sig gällande sista årtiondet, fortsatt, skulle försäljningsvärdet i stället ha uppgått till ca 460 à 470 milj. kronor.

En skattesats av 40 %, varigenom beskattningen på choklad och konfityrer skulle bli ungefär densamma som för läskedrycker, skulle utlösa prissänkningar med 20 à 25 % på nuvarande konsumentpriser. En 75-öres chokladkaka skulle kunna sänkas i pris till 60 öre. En 25-öres tablettask skulle komma att kosta 20 öre, en 10-kronors chokladkartong 7:50 etc.

Med hänsyn till hur en prissänkning verkar på konsumtionen är det berättigat att i första hand antaga att en omsättning av ca 460 à 470 milj. kronor skulle uppnås. Detta betyder en skatteintäkt om ca 100 milj. kronor. Med en så betydande prissänkning bör man emellertid i andra hand kunna räkna med en icke oväsentlig kvantitativ ökning av konsumtionen. Om man betraktar utvecklingen av konsumtionen kan man icke peka på någon orsak, varför den kraftiga tendens till ökning av konsumtionen, som fanns intill 1939, icke skulle ha fortsatt, om skatten hållits inom rimliga gränser. Man bör kunna räkna med att uppnå en konsumtion av minst ca 60 000 ton per år, innebärande en ökning i konsumtionen per capita av 10 % jämfört med 1939. Konsumtionen per capita av läskedrycker och finare bakverk har under samma tid ökat med ca 100 resp. 50 %. Med ungefär samma sammansättning som 1950 har en produktion av ca 60 000 ton, sedan nuvarande konsumentpriser sänkts med ca 25 %, ett värde av 550 milj. kronor. I så fall blir skatteintäkten ca 110 milj. kronor.

Sveriges frukt- och konfektyrhandlareförbund har framhållit att under första halvåret 1951 i varuskatt redovisats 53,7 milj. kr. mot 53,5 milj. kr. under motsvarande tid år 1950. Detta betydde att chokladvarornas beskattningsvärde — trots en råvaruprisstegring av ca 20 % — sjunkit från 89,2 milj. kr. till ca 67,1 milj. kr., eller omkring 25 %. Följaktligen hade den kvantitativa försäljningen minskat betydligt mer, troligen mellan 30 å 40 procent. Skatteinkomsternas ökning hade därigenom blivit så blygsam som ungefär 0,4 procent. Denna betydande omsättningsminskning torde i första hand bero på allmänhetens reaktion mot de kraftiga prisstegringarna. Av allt att döma hade priserna på konfektyrvaror passerat den gräns konsumenterna längst velat sträcka sig till. Det vore jämväl enligt förbundets mening orättvist och obilligt att genom allt för höga indirekta skatter på vissa varuslag försämra utkomstmöjligheterna för dem, som arbetade med dessa varors framställning och distribution. Konsekvenserna av den onaturligt höga skattesatsen på chokladvaror och den därav följande katastrofala omsättningsminskningen hade för såväl producenter som distributörer blivit av högst allvarlig beskaffenhet. Sålunda hade flera mindre industrier helt nedlagt driften och inom de flesta andra företag hade en minskning av produktionen lett till personalinskränkningar. Flera igång varande företag hade dessutom tvingats att under första halvåret 1951 arbeta med ren förlust på sin verksamhet. Distributörer, som huvudsakligen sysslade med försäljning av dessa varor, hade kommit i om möjligt än sämre läge. Deras varuomsättning hade väsentligt sjunkit samtidigt som de allmänna omkostnaderna och då i första hand lönerna och papperskostnaderna betydligt ökat.

Sveriges konditor-förening har uttalat att konditorerna endast i mycket sällsynta fall kunnat förmärka några tendenser att kunderna köpt bakverk i sådana situationer, då de under »normala» förhållanden skulle köpt konfektyrvaror eller choklad. Den ökning av konsumtionen av bakverk, som ägde rum under kriget och fram till 1948, var icke större än vad som förklarades av hemmabakningens minskning och andra liknande omständigheter. Sedan ransoneringarna upphört och hemmabakningen återigen kunnat börja, hade konsumtionen av bakverk nedgått till en nivå, som med hänsyn till befolkningsökningen och liknande omständigheter stode i fullt rimlig proportion till förkrignivån. — Föreningen har vidare framhållit att konditoryrket sedan några år tillbaka hade stora ekonomiska svårigheter att bekämpa och numera i allmänhet icke lämnade någon marginal åt företagarna för förräntning eller amortering av insatt kapital och endast i undantagsfall så pass avkastning, att det motsvarade avlöning åt företagaren efter samma grunder som åt de anställda. Det kändes därför som en ytterst svår pålaga, att konsumtionen av choklad- och konfektyrvaror genom statligt ingripande skulle hållas nere på konstlad väg. — Beträffande tillverkares skyldighet att erlagga minimiskatt med lägst 50 kronor för varje månad, varunder rörelsen bedreves, har föreningen slutligen anfört, att det inom konditoryrket i mycket stor utsträckning förekomme, att tillverkning av choklad- och konfektyrvaror ägde rum endast i samband med jul- och påsk-

helgerna. Julhelgens försäljning fortsatte givetvis under första hälften av januari, medan däremot tillverkningen endast ägde rum före helgen. Påsken infölle relativt ofta i närheten av månadsskiftet mars/april, varför även påsksåsongen bleve fördelad på två kalendermånader med tillverkningen begränsad till den första av dessa månader. Bestämmelsen innebure sålunda i praktiken, att minimiskatt måste erläggas med 100 kr. för julsåsongen och 100 kronor för påsksåsongen. Då omsättningen på choklad- och konfekttyrvaror var högre, betydde denna anordning ej fullt så mycket som numera, men i den mån omsättningen hade sjunkit, hade allt flera konditorer uppmärksammat, att deras tillverkning per säsong inte uppgått till den kvantitet, som motsvarade en skatt på 100 kronor, utan de ha måst erlägga fyllnadsbelopp för att fullgöra bestämmelsen om minimiskatt. Därest Kungl. Maj:t icke komme att föreslå riksdagen sänkning av varuskatten till 40 procent, hemställde föreningen om sådan ändring i varuskatteförordningen, att minimibeloppet sänktes till 25 kronor per kalendermånad eller att minimiskatt endast skulle utgå för de kalendermånader, då tillverkning bedreves.

Över framställningarna ha, efter remiss, yttranden avgivits av kontrollstyrelsen samt kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Malmö, Göteborg och Gävle, Sveriges grossistförbund samt Sveriges köpmannaförbund).

Beträffande utvecklingen av statsverkets inkomster av varuskatt såvitt avser inom riket tillverkade choklad- och konfityrvaror (exklusive glass) har *Kontrollstyrelsen* framhållit att de månatliga beskattningsvärdena (värdena för leveranser från tillverkare) år 1951 blivit avsevärt lägre än för motsvarande månader år 1950. Till följd av stora lagringsköp särskilt under november 1950 hade beskattningsvärdena för december 1950 och januari 1951 varit särskilt låga. Totala beskattningsvärdet för tiden mars—september 1951, vilket kunde antagas endast i mindre grad vara påverkat av förhållandena i samband med skattehöjningen hade blivit inemot 25 procent lägre än för motsvarande tid föregående år, medan det å detta värde belöpande skattebeloppet varit i stort sett oförändrat. Under förutsättning att nämnvärda förändringar i fabrikantpriser och handelsmarginaler för choklad- och konfityrvaror icke inträffade under närmast kommande månader av innevarande budgetår, syntes vid bibehållen skattesats av 80 procent statsverkets inkomst av varuskatt å dylika inom riket tillverkade varor tendera att för budgetår bliva lika stor som då skattesatsen utgjorde 60 procent eller något över 100 miljoner kronor. Styrelsen har härom närmare upplyst följande.

Till belysning av utvecklingen av statsverkets inkomster av varuskatt såvitt avser inom riket tillverkade choklad- och konfityrvaror (exklusive glass) under tiden från och med den 1 januari 1950 har följande sammanställning upprättats. I sammanställningen lämnade månadsuppgifter avse beskattningsvärden och skattebelopp för de leveranser av skattepliktiga varor, som ägt rum under respektive månader, därvid uppgifterna för augusti

och september månader 1951 beräknats, då det statistiska materialet från tillverkarna för dessa månader ännu icke är komplett.

	Beskattningsvärde milj. kronor		Minskning i %	Varuskatt milj. kronor		Minskning (./.) resp. ökning (+) i %
	1950	1951		1950	1951	
Januari	10,5	7,1	32,4	6,3	5,7	./. 9,5
Februari	15,2	10,7	29,6	9,1	8,6	./. 5,5
Mars	17,5	13,6	22,3	10,5	10,9	+ 3,8
April	12,3	9,4	23,6	7,4	7,5	+ 1,4
Maj	14,0	9,8	30,0	8,4	7,8	./. 7,1
Juni	13,8	10,9	21,0	8,3	8,7	+ 4,8
Juli	9,0	7,3	18,9	5,4	5,8	+ 7,4
Augusti	16,2	11,8	27,2	9,7	9,4	./. 3,1
September	16,5	12,0	27,3	9,9	9,6	./. 3,0
Summa mars— sept.	99,3	74,8	24,7	59,6	59,7	+ 0,2
Oktober	18,3			11,0		
November	29,3			17,6		
December	4,8			3,8		

I fråga om orsakerna till den sålunda inträffade konsumtionsminskningen har kontrollstyrelsen först erinrat om att styrelsen hösten 1950 givit uttryck åt den uppfattningen, att man vid skatteskärpning från 60 till 80 procent finge räkna med en icke obetydlig konsumtionsminskning; minskningen hade av styrelsen beräknats uppgå till 10 procent i beskattningsvärde räknat.

Huruvida skatteskärpningen föranlett en större konsumtionsminskning än sålunda beräknade 10 procent vore, på grund av att även andra faktorer påverkat allmänhetens efterfrågan, synnerligen vanskligt att säga. Den ganska kraftiga stegringen i levnadskostnaderna under innevarande år hade för vissa varuområden medfört köpmotstånd, som även torde ha gått ut över choklad- och konfityrvaror och troligen skulle ha gjort det i viss utsträckning även vid en oförändrad prisnivå. Den omständigheten att fabrikantpriserna på grund av starka kostnadsstegringar måst undergå avsevärda höjningar sedan hösten 1950, torde emellertid också haft en väsentlig betydelse för avsättningen. Med utgångspunkt från prisläget före september månads ingång 1950 skulle sålunda konsumentpriserna genom höjningen av varuskatten vid oförändrad procentuell detaljhandelsmarginal kommit att stiga med 12,5 procent. På grund av de efter nämnda tidpunkt inträffade kostnadsstegringarna hade emellertid prisstegringen inklusive varuskatt på densamma kommit att uppgå till icke mindre än 42 procent.

På grundval av vissa uppskattningar rörande beskattningsvärdets sannolika storlek vid olika skattesatser har styrelsen beräknat statsverkets skatteintäkter för choklad- och konfityrvaror (med undantag för glass) till 104, 96 respektive 80 miljoner kronor per år vid en skattesats av 80, 60 respektive 40 procent. Styrelsen har härvid gjort följande antaganden rörande beskattningsvärdena.

En sänkning av skattesatsen till 60 eller 40 procent skulle medföra en sänkning av konsumentpriserna med i runt tal 10 respektive 20 procent. Därest konsumentpriset närmast före den 1 september 1950 sattes till 100 kronor skulle detta falla från 142:39 till 126:57 respektive 110:75 kronor. Kontrollstyrelsen finner det med hänsyn härtill och till vad ovan anförts angående den generella omsättningsminskningen icke sannolikt, att beskattningsvärdena vid en 40 procentig skatt skulle nämnvärt överstiga 200 miljoner kronor för helt år. Vid en skattesats av 60 procent torde man böra räkna med ett beskattningsvärde av omkring 160 miljoner kronor. Nuvarande omsättning torde svara mot ett beskattningsvärde av 130 miljoner kronor.

Kontrollstyrelsen har slutligen berört vissa speciella synpunkter och uttalanden i de remitterade framställningarna.

Beträffande de i den vid Svenska choklad- och konfektyrfabrikantför- eningens skrivelse fogade promemorian åberopade statistiska uppgifterna rörande av styrelsen vidtagna åtgärder mot vissa tillverkare har styrelsen upplyst, att antalet skattskyldiga tillverkare år 1949 uppgått till omkring 1 550 mot för närvarande omkring 1 850. Då icke blott antalet tillverkare ökats utan jämväl styrelsens inspektionsverksamhet intensifierats hade följ- den blivit, att betydligt flera åtgärder än tidigare vidtagits från styrelsens sida. Styrelsen funne dock, att antalet anmälningar till åtal varken absolut eller relativt sett kunde betraktas såsom anmärkningsvärt stort. Av totala antalet anmälningar (40) hade 24 avsett underlåtenhet att anmäla tillverk- nings upptagande, vilket i förhållande till antalet nytillkomna tillverkare finge anses såsom ringa. I de åtta fall där anmälan för falskdeklaration ägt rum, hade anmälan i regel gällt utredningar, som avsett tidigare år men ej kunnat färdigställas förrän under år 1950. I varje fall hade de beivrade brotten begåtts under tiden före den senaste skattehöjningen.

Styrelsen har vitsordat de av chokladfabrikantföreningen påpekade gräns- dragningsvårigheterna mellan skattepliktig och skattefri tillverkning. Sty- relsen kunde dock icke finna att härigenom någon tillverkning av betyden- het, som rimligtvis bort beskattas, undandragits från beskattning. Styrelsen undersökte emellertid möjligheterna att åstadkomma ändring i nu påtalade förhållanden och avsåge i annat sammanhang att till Kungl. Maj:t inkom- ma med förslag till ändrade bestämmelser.

Beträffande Sveriges konditor-förenings förslag i vad gällde ändring av bestämmelserna om minimiskatt har kontrollstyrelsen uttalat, att gällande föreskrifter härom medverkat till begränsning av antalet skattskyldiga och därmed även av kontrollarbetets omfattning. Kontrollstyrelsen funne sig på grund härav icke kunna tillstyrka konditorföreningens förslag. Vad särskilt anginge förslaget till den del detta innebure en sänkning av minimiskatten till 25 kronor, finge styrelsen framhålla att enbart förändringen i penning- värdet under tiden efter varuskatteförordningens ikraftträdande år 1941 syntes i stället hava bort föranleda avsevärd höjning av minimiskattebelop- pet. Lades härtill, att skattesatsen för choklad- och konfityrvaror nu vore dubbelt så hög som vad ursprungligen varit fallet, skulle snarare en mer än fördubblad minimiskatt vara aktuell.

Kommerskollegium har förordat en sänkning av varuskatten å choklad- och konfektyrvaror till sextio procent av beskattningsvärdet. De uppgifter angående verkningarna av skatten, som förelåge i de remitterade framställningarna med därvid fogade promemorior ävensom i näringsorganisationernas yttrande till kollegium, gäve ett starkt intryck av att såväl tillverkningen som distributionen av choklad- och konfektyrvaror i hög grad tyngdes av ifrågavarande beskattning. Det syntes klart dokumenterat att den senaste skattehöjningen icke kommit att tjäna syftet med skatten, nämligen att ernå ökade statsinkomster; och såvitt kollegium kunde bedöma utgjorde detta icke någon tillfällig företeelse utan en tendens, som kunde väntas fortbestå. Under sådana förhållanden borde redan av fiskaliska skäl en skattesänkning övervägas. Det vore dock givetvis vanskligt att på förhand bedöma hur stor sänkning, som kunde anses erforderlig för att neutralisera de påtalade verkningarna av den nuvarande skattehöjden.

Stockholms handelskammare har bestämt förordat, att den nuvarande skattesatsen avsevärt sänkes. Med nuvarande skattesats hade man överskridit vad branschen kunde tåla. Handelskammaren hade vid olika tillfällen deklarerat, att en differentierad varubeskattning av förevarande slag borde undvikas; vunna erfarenheter hade gång på gång styrkt kammaren i denna dess uppfattning.

Skånes handelskammare har uttalat att statsmakterna omedelbart borde överväga en nedsättning av varuskatten för förevarande varuslag. Över hela landet hade kunnat iakttagas att konsumtionen av choklad nedgått. Konsumenterna hade reagerat mot de stegrade varupriserna; att reaktionen hade blivit så kraftig som skett hade sannolikt varit beroende på den omständigheten, att höjningen av skatteprocenten från 60 % till 80% kommit ungefär samtidigt med en av höjda råvarupriser betingad höjning av priserna på chokladvaror, vilken höjning genom sättet för skattens beräknande ytterligare kumulerats. Konsumtionsminskningen hade hårdast träffat de dyrare varorna. Att konsumtionen av finare bakverk skulle ha ökat förefölle osannolikt; det vore mer sannolikt att även på detta område någon nedgång i konsumtionen inträffat. Till den allmänna konsumtionsminskningen beträffande choklad och konfityrer hade förmodligen bidragit, att vissa konsumentgrupper under året fått vidkännas en minskning av sina realinkomster och därmed av sin köpkraft. — Förutsättningar saknades för närvarande att bedriva en lönsam produktion inom branschen. Svårigheterna vore särskilt markerade för de företag som i huvudsak varit specialiserade å tillverkning av dyrare varor såsom praliner och choklad, mindre markerade för företag vilka jämväl tillverkade billigare artiklar såsom karameller eller tabletter. Tendens förefunnes till ökning av tillverkningen av sistnämnda artiklar, vilka visat en något ökad omsättning. Medan den maskinella utrustningen för chokladtillverkningen endast utnyttjades till en bråkdel av sin kapacitet hade ny maskinell utrustning i stället måst anskaffas för karamelltillverkningen. Vid oförändrad skattesats komme tendenser till ökning av investeringarna för karamelltillverkningen sannolikt att fortsätta.

Handelskammaren i Göteborg har tillstyrkt, att en avsevärd sänkning av skattesatsen för varuskatt å choklad- och konfektyrvaror komme till stånd. Vid nuvarande beskattning föreläge risk att de avsevärda kostnader, som inom choklad- och konfektyrindustrien nedlagts på fasta anläggningar och maskiner bleve värdelösa. Den omständigheten att flera av de största producenterna inom branschen ålagts tillverknings- och leveransskyldighet för försvarets räkning torde vidare utvisa, att de tillverkade produkterna icke enbart, eller ens till större delen, hade den karaktär av umbärliga lyxvaror, som ofta gjordes gällande.

Handelskammaren i Gefle har förordat, att skatten snarast möjligt bestämmas till 40 procent av beskattningsvärdet. Handelskammaren kunde vitsorda att de i framställningarna anförda klagomålen icke vore överdrivna. Läget för fabrikanterna kunde sålunda i många fall betraktas som prekärt, vilket lett till drifts- och personalinskränkningar. Nuvarande utveckling vore även ur statens synpunkt oförmånlig bland annat såtillvida, att staten vid en importminskning av råvaror för chokladindustrien skulle komma att berövas tullintäkter; jämväl statsverkets inkomster av direkta skatter från företagen, deras delägare och deras personal kunde väntas undergå betydande minskning. En nedgång av kommunernas skatteinkomster vore ävenledes att befara.

Sveriges grossistförbund har livligt tillstyrkt att varuskatten snarast nedsattes till 40 procent. Den lämpligaste tidpunkten för ikraftträdandet av nya skattebestämmelser vore i början av januari, då julhandeln avslutats och det nya årets försäljningsrusning ännu ej påbörjats. Konsumtionsminskningen hade för grosshandels del medfört en värdemässig nedgång i omsättningen med ca 30 procent, varigenom grossistföretagens absoluta marginaler avsevärt reducerats, då någon sänkning av grosshandels kostnader i samband med den minskade omsättningen icke hade kunnat ske. Försäljningen krävde sålunda mera arbete än tidigare, orderstrukturen hade starkt försämrats, löner och andra omkostnader hade stigit, varjämte grosshandeln genom skattehöjningen måste investera större kapital än tidigare för skatteutlägg. Med nuvarande omsättning arbetade grossisterna i de flesta fall med förlust.

Sveriges köpmannaförbund har uttalat den uppfattningen att en skattesänkning från 80 till 60 procent syntes böra medföra en sådan minskning av köpmotståndet, att den konsumtionsökning, som därigenom skulle uppstå, skulle ge staten oförändrad inkomst. För detaljhandels del och då i första rummet för specialhandels del hade nuvarande höga prissättning med därav följande omsättningsminskning fått allvarliga konsekvenser. Läget vore än allvarligare därigenom att denna omsättningsminskning drabbat handeln samtidigt som olika kostnadsstegringar inträtt, såsom ökade lönekostnader, höjda priser för papper och påsar etc.

Enligt av *Svenska livsmedelsarbetarförbundet* under hand (i oktober 1951) lämnade uppgifter hade innevarande år sex fabriker med samman-

lagt 152 arbetare nedlagt driften. En fabrik hade sedermera återupptagit driften med 6 å 7 arbetare. Under augusti månad hade emellertid antalet arbetare, som uppburet understöd från den erkända arbetslöshetskassan, endast utgjort 5 män under i genomsnitt 28 dagar och 45 kvinnor under i genomsnitt 11,5 dagar. Den alldeles övervägande delen av den friställda arbetskraften torde sålunda ha placerats på andra håll.

Departementschefen. Såsom framgår av den föregående redogörelsen beslöt 1950 års riksdag efter därom i propositionen nr 255/1950 framlagt förslag en höjning av varuskatten å choklad och konfityrer (med undantag av glass) från 60 till 80 procent av varans beskattningsvärde. Skattehöjningen, som trädde i kraft den 1 december 1950, ingick som ett led i den skärpning av beskattningen av vissa konsumtionsvaror, som nämnda års riksdag genomförde i syfte att öka statsinkomsterna och stärka budgetbalansen för såväl budgetåret 1950/51 som innevarande budgetår. De beslutade skatteskarpningsarna avsågo jämväl spritdrycker, malt- och läskedrycker samt vissa essenser och extrakter. Höjningen av skatten å choklad- och konfityrvaror hade beräknats komma att tillföra statsverket ökade skatteintäkter med ca 25 miljoner kronor. Därvid hade hänsyn tagits till att den höjda skattesatsen troligen skulle komma att medföra en viss konsumtionsminskning. Denna minskning hade antagits komma att uppgå till ungefär 10 procent i beskattningsvärde räknat.

Hur konsumtionsutvecklingen gestaltat sig under den hittills förflutna delen av år 1951 framgår av de uppgifter kontrollstyrelsen lämnat rörande storleken av de månatliga värdena för leveranser från tillverkarna (beskattningsvärdena). Till följd av stora lagringsköp under november 1950 blevo beskattningsvärdena under de första månaderna efter skatteskarpningsen särskilt låga och dessa månader synas därför icke böra medtagas vid ett bedömande av utvecklingen. Enligt de lämnade uppgifterna har det totala beskattningsvärdet för tiden mars—september 1951 blivit inemot 25 procent lägre än för motsvarande tid föregående år, medan det å detta värde belöpande skattebeloppet varit i stort sett oförändrat.

I de nu föreliggande framställningarna om skattesänkning göres genomgående gällande att konsumtionsminskningen helt eller åtminstone till väsentlig del orsakats av den senaste skatteskarpningsen. Visserligen hade höjningen av råvarupriserna måst genomföras ungefär samtidigt med att skatten skärptes, men då dessa höjningar uppgått endast till ca 20 procent, d. v. s. icke mer än vad priserna i genomsnitt ökat på andra konsumtionsvaror det sista året, kunde dessa kostnadsstegringar, menar man, icke ha påverkat konsumtionen i sänkande riktning. En sådan argumentering förutsätter å ena sidan att den inträdda varufördyringen lett till minskad konsumtion men å andra sidan att endast den prisstegring som föranletts av den ökade skatten haft denna verkan. Att ett dylikt betraktelsesätt icke är hållbart torde ligga i öppen dag.

Kontrollstyrelsen har i sitt yttrande gjort en närmare analys av prisstegringen. Med utgångspunkt från prisläget före september månads ingång

1950 har kontrollstyrelsen beräknat att konsumentpriserna genom höjningen av varuskatten vid oförändrad procentuell detaljhandelsmarginal skulle ha kommit att stiga med 12,5 procent. På grund av de efter nämnda tidpunkt inträffade kostnadsstegringarna hade emellertid prisstegringen inklusive varuskatt på densamma kommit att uppgå till icke mindre än 42 procent. Kontrollstyrelsen har i detta sammanhang även pekat på det förhållandet att den ganska kraftiga stegringen i levnadskostnaderna under innevarande år för vissa varuområden medfört köpmotstånd, som även torde ha gått ut över choklad- och konfityrvaror och troligen skulle ha gjort det i viss utsträckning även vid en oförändrad prisnivå.

Otvivelaktigt har situationen medfört svårigheter för olika producentföretag men såvitt jag kunnat utröna har den arbetskraft som därigenom frigjorts praktiskt taget funnit sysselsättning inom andra områden av produktionslivet. För egen del har jag likväl kommit till den uppfattningen att den föregående år beslutade skatthöjningen genom olika sammanträffande omständigheter medfört en hårdare belastning än som från början varit avsedd. Till detta har också den omständigheten bidragit att detaljhandels marginaler beräknas såsom en procentuell andel av priset vid försäljning till konsument. Anledning torde sålunda föreligga att till förnyat övervägande upptaga frågan om skattesatsens storlek.

Svenska choklad- och konfektyrfabrikantföreningen har som sin mening uttalat att en skattesats av 40 procent i stort sett skulle giva statsverket samma intäkt som för närvarande. Föreningen har därvid förutsatt att en skattelindring av denna omfattning skulle medföra en mycket betydande konsumtionsökning. I den av föreningen återopade utredningen har räknats med en omsättningsökning av icke mindre än 120 à 200 miljoner kronor.

Enligt kontrollstyrelsens beräkningar skulle en sänkning av skattesatsen till 60 respektive 40 procent föranleda en sänkning av konsumentpriserna med i runt tal 10 respektive 20 procent. Med utgångspunkt från att den nuvarande omsättningen motsvarar ett beskattningsvärde av 130 miljoner kronor har kontrollstyrelsen uppskattat beskattningsvärdet vid en 40-procentig skatt till ca 200 miljoner kronor och vid en 60-procentig skatt till ca 160 miljoner kronor. Med ledning härav beräknar kontrollstyrelsen skatteintäkten till 96 miljoner kronor vid en skattesats av 60 procent och 80 miljoner kronor vid en skattesats av 40 procent. Då skatteintäkten med nuvarande skattesats kan uppskattas till 104 miljoner kronor skulle sålunda en sänkning till 60 eller 40 procent medföra ett skattebortfall av 8 respektive 24 miljoner kronor.

Att bedöma den väntade konsumtionsutvecklingen efter en eventuell skattesänkning är självfallet ytterligt vanskligt. Såsom kontrollstyrelsen påpekat har den allmänna stegringen i levnadskostnaderna under innevarande år för vissa varuområden medfört köpmotstånd. Tillgängliga uppgifter om detaljhandels omsättning tyda härpå. Betecknande är också att nedgången i förbrukningen varit särskilt tydlig på livsmedelsområdet, vilket möjligen

kan vara ett uttryck för konsumtionsvanornas utveckling på något längre sikt. Att närmare klarlägga vilken styrka dessa tendenser ha låter sig givetvis icke göra. Så mycket torde dock vara klart att någon grundad anledning att räkna med en så kraftig konsumtionsökning, i gynnsammaste fall ända upp till 200 miljoner kronor, som den som fabrikantföreningen lagt till grund för sina bedömanden, icke föreligger. Enligt min mening är det ovisst, huruvida man ens med säkerhet kan påräkna en konsumtionsökning av den omfattning kontrollstyrelsen antagit. Man måste sålunda ha klart för sig att en skattesänkning med säkerhet kommer att medföra minskade skatteintäkter. Med hänsyn till det påräkneliga skattebortfallet anser jag mig icke kunna tillstyrka större nedsättning än till 60 procent. Godtages detta förslag kommer läget att återföras till vad som gällde före senaste skatteskärpningen. En skattesänkning av denna omfattning har även förordats av kommerskollegium.

I fråga om tidpunkten för ikraftträdandet av en skattesänkning har Sveriges grossistförbund i sitt yttrande framhållit att ur handelns synpunkt vore det av särskild betydelse att en skatteändring icke skedde under den livliga försäljningssäsongen före jul. Den lämpligaste tidpunkten för ikraftträdandet av nya skattebestämmelser vore enligt förbundets mening i början av januari, då julhandeln avslutats och det nya årets försäljningssäsong ännu icke påbörjats. Med hänsyn härtill får jag föreslå att skattesänkningen genomföres per den 1 januari 1952.

Sveriges konditor-förening har i sin skrivelse jämväl hemställt om viss ändring av varuskatteförordningens bestämmelser om minimiskatt. Enligt kontrollstyrelsens uppfattning saknas anledning att nu genomföra en revision av dessa bestämmelser. Jag delar denna uppfattning och anser mig sålunda icke kunna tillstyrka konditor-föreningens framställning i nu förevarande del.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen*. Jag hemställer, att detta författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Otto Winther.